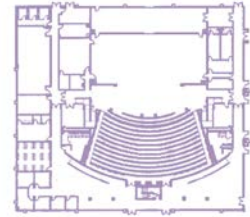

marijcke voorsluijs
ambonstraat 10 bis 3531 jt utrecht
tel/fax +31 (0)30 294 8401
gsm +31 (0)6 5026 7679
e-mail: info@totheater.nl
website: www.totheater.nl

RISICO-INVENTARISATIE EN -EVALUATIE theorie en praktijk

Risico-inventarisatie wordt, zoals zo veel Arbo-maatregelen, vaak gezien als een last die veel extra tijd en energie kost. Het is echter ook een krachtig instrument ter bescherming van de werknemer. Hiervoor zijn vier argumenten aan te voeren.

- Goede arbeidsomstandigheden zorgen voor meer werkplezier en een betere kwaliteit.
- Veilig en gezond werken voorkomt ongelukken en vermindert het ziekteverzuim.
- Keuzes op directieniveau bepalen de arbeidsomstandigheden in een bedrijf, en zijn dus direct van invloed op de hoeveelheid bedrijfsongelukken.
- De werkdruk vermindert als iedereen goed is geïnformeerd, en men van elkaar weet waar men elkaar op kan aanspreken.

Dit artikel geeft een uitleg over de achtergrond en de toepassing in de praktijk.

1 Risico-Inventarisatie in het algemeen

Beheersing van risico's op de werkplek is een onderwerp uit de Europese wetgeving op het gebied van veiligheid. Ieder bedrijf, ongeacht de grootte, moet kunnen aantonen, de specifieke risico's van het werk binnen de eigen organisatie te hebben geïnventariseerd en geëvalueerd. Verder moet het bedrijf aangeven, passende maatregelen te hebben genomen ter bescherming van de werknemer, ter verhoging van de veiligheid tijdens het werk en ter voorkoming van bedrijfsongevallen.

In Nederland bestaat sinds 1994 de plicht tot:

- het uitvoeren van een zogenaamde Risico-Inventarisatie en Evaluatie (kortweg RI&E genoemd)
- het weergeven van de uitkomst daarvan in een (in samenwerking met een Arbo-dienst) opgesteld document
- het in de toekomst nog te nemen maatregelen in een Plan van Aanpak
- het vastleggen van de termijn waarbinnen deze maatregelen worden getroffen in datzelfde Plan van Aanpak.

De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer en andere personen die voor de werkgever werkzaamheden verrichten, kennis kunnen nemen van de RI&E en het Plan van Aanpak. De Arbo-dienst toetst deze documenten, controleert de naleving van het Plan van Aanpak en verleent zijn goedkeuring; zonder die goedkeuring is de RI&E niet geldig. (Er gaan stemmen op, deze goedkeuringsplicht af te schaffen.) Ook alle theatergezelschappen zijn verplicht, over een RI&E en een Plan van Aanpak te beschikken.

1.1 algemene risico's

Uitgangspunt van de wet is het aanpakken van risico's bij de bron. Risicobeheersing is een keuze die op directieniveau gemaakt wordt. De directie kan de meeste risico's elimineren door de juiste beslissingen te nemen.

Drie voorbeelden:

- als in een bedrijf met machines wordt gewerkt dient de directie budget vrij te maken voor het regelmatig onderhoud en de tijdige vervanging van gereedschappen en machines.
- als bepaalde gevaren onlosmakelijk verbonden zijn met de aard van het bedrijf, dient het personeel passende cursussen te volgen op het gebied van veiligheid.
- bij de aanschaf van nieuwe materialen en gereedschappen dient een bedrijf te kiezen voor leveranciers die aandacht besteden aan de veiligheid van hun producten.

Gevolgd procedures en gemaakte keuzes moeten terug te vinden zijn in de RI&E. In de toekomst nog te ondernemen acties verdienen een plaats in het Plan van Aanpak.

1.2 restrisico's

Risico's die niet door middel van procedures en keuzes kunnen worden uitgebannen, worden restrisico's genoemd. Deze restrisico's moeten in kaart gebracht worden, en geminimaliseerd.

Twee voorbeelden:

- duidelijke instructies aan de werknemers over de gevaren van specifieke situaties

b) aanbieden van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's).

De werknemer is verplicht dergelijke instructies op te volgen en de aangeboden PBM's te gebruiken. Ook de beheersing van restructies dient een plaats te hebben in de RI&E en het Plan van Aanpak.

1.3 risico's in veranderende omstandigheden

Een derde punt dat in de RI&E aan de orde moet komen, is hoe het bedrijf met toekomstige veranderingen in de werkomstandigheden zal omgaan. Voor de theatersector betekent dit dat een theater in de RI&E aandacht besteedt aan het bezoek van gezelschappen, en dat een gezelschap een paragraaf uittrekt voor het maken van producties. In de algemene RI&E wordt zo een basis gelegd voor het inspelen op veranderingen. Per concrete verandering (lees: per productie) dienen die algemene uitgangspunten te worden uitgewerkt in een aparte RI&E.

2 Productie Risico-Inventarisatie en Evaluatie in het bijzonder

Op 30 oktober 2001 heeft de Arbeidsinspectie per brief aan de theatersector laten weten, tijdens controles bijzondere aandacht te zullen besteden aan de Productie Risico-Inventarisatie en Evaluatie (PRI&E genoemd).

2.1 twee functies van de PRI&E

Theater en gezelschap dienen elkaar duidelijk te hebben geïnformeerd over de specifieke risico's van de productie voor medewerkers en publiek, de getroffen maatregelen om de algemene risico's uit te bannen en de restructies te minimaliseren, en de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de samenwerkende partijen.

De PRI&E is (en wordt steeds meer) ook een belangrijk instrument bij meningsverschillen over aansprakelijkheid. Sinds de privatisering van de sociale verzekeringen is het voor werkgevers van groot belang om precies vast te leggen hoe de verantwoordelijkheden liggen. Elke werkgever is in principe aansprakelijk voor de eigen werknemers. Dat geldt ook als een gezelschap in een theater een voorstelling verzorgt. Beide partijen moeten hun deel van het verhaal helder op papier hebben gesteld.

2.2 opstellen en toetsen van de PRI&E

Wanneer de algemene RI&E van het theater en het gezelschap is goedgekeurd door een Arbo-dienst, en wanneer daarin voldoende aandacht is voor de algemene principes voor het omgaan met veranderende omstandigheden, hoeft niet elke PRI&E opnieuw te worden getoetst. Wel moet degene die de verklaring opstelt (meestal de arbo-coördinator, de productie leider of één van de technici), de deskundigheid bezitten om dat te doen. En om te voorkomen dat die persoon, b.v. onder druk van de omstandigheden, te snel verklaart dat het werk veilig is, is in alle gevallen uiteindelijk de directeur van het bedrijf verantwoordelijk voor de PRI&E.

2.3 op weg naar een algemeen geldend model

Over de exacte eisen waaraan een PRI&E moet voldoen, heerst nog enige onduidelijkheid, al tekent zich een duidelijke tendens af. De onderwerpen die in een PRI&E aan de orde moeten komen zijn dezelfde als voor een risico-inventarisatie in het algemeen. Verder heeft de Arbeidsinspectie in de al genoemde brief een aantal onderwerpen aangegeven waarvoor in ieder geval aandacht moet zijn:

- a) vallen van hoogte
- b) knelgevaar
- c) schadelijk geluid
- d) bijzondere effecten.

De uiteindelijke modellen zal de sector zelf moeten ontwikkelen, en daar wordt op dit moment heel hard aan gewerkt. Er is een arbo-convenant voor de theatersector.

Helaas kon niet worden gewacht tot er een algemeen geldend model was. Tot en met 31 maart 2002 zijn bij het ontbreken van een algemene RI&E boetes uitgedeeld; bij het ontbreken van een PRI&E volgde een waarschuwing, waarna de betrokkene drie maanden de tijd had om het alsnog in orde te maken. Sinds 1 april 2002 is het voorbij met de coulante houding. Officieel is het dan zo dat niet met de bouw van een voorstelling mag worden begonnen als er geen productie-risico-inventarisatie (PRI&E) is. Met andere woorden: als er niets wordt ondernomen, krijgen gezelschap en theater bij controle een boete, en wie weet komt het zelfs zover dat in zo'n geval de voorstelling niet doorgaat.

2.4 een voorbeeld: de PRI&E in de Stadsschouwburg Utrecht

De Stadsschouwburg Utrecht heeft in haar RI&E een paragraaf opgenomen over het omgaan met de verandering in werkomstandigheden die het bezoek van een gezelschap met zich meebrengt. Aan alle gezelschappen en impresariaten wordt met de contracten een brief gestuurd, waarin hen verplicht wordt gesteld, voorafgaand aan hun bezoek een PRI&E ter

beschikking te stellen. Als dat niet gebeurt, wordt op de dag van het bezoek, voor het begin van de werkzaamheden, een PRI&E opgesteld door de verantwoordelijke personen van het theater en het gezelschap samen.

Als handreiking aan gezelschappen die moeite hebben met het maken van een PRI&E is een model op de website gezet. Dit model is gebaseerd op modellen die in Het Muziektheater worden gebruikt. De checklist op de website van de Stadsschouwburg Utrecht is specifiek gemaakt voor een bezoek van een Nederlandse reisvoorstelling aan een Nederlands theater, en kent een paragraaf waarin beschreven wordt hoe de verantwoordelijkheden tussen theater en gezelschap zijn verdeeld. Het principe van de checklist is, dat n.a.v. vragen wordt aangegeven of men rekening heeft gehouden met bepaalde risico's. Wordt een vraag met "nee" beantwoord, dan is er sprake van een knelpunt, dient actie te zijn ondernomen en dient die actie te worden gespecificeerd. Gezelschappen mogen van deze checklist gebruik maken, maar ze mogen ook met een eigen model komen, als alle belangrijke onderwerpen maar aan bod komen. Het gezelschap is verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de informatie.

2.5 twee stappen verder: het gezamenlijk Plan van Aanpak

Evenals risico-inventarisatie in het algemeen is ook productie-risico-inventarisatie een proces dat niet compleet is zonder Plan van Aanpak.

De meeste gezelschappen volstaan met het toesturen van een ingevulde checklist aan de theaters. Maar eigenlijk is een checklist een intern document van de maker van een productie: diegene checkt voor zichzelf of aan alles is gedacht. Na die inventarisatie begint het pas: dan moeten de knelpunten op een rijtje gezet worden, en oplossingen bedacht – alleen of samen met de theaters.

Een volgende stap, die door veel gezelschappen al wordt gemaakt, is een VGW-plan (Veiligheids-, Gezondheids- en Welzijnsplan), dat een verslag is van de risico-inventarisatie. Hierin worden alleen de knelpunten vermeld, en de oplossingen die het gezelschap heeft bedacht.

Een aantal vragen kan echter het gezelschap niet beantwoorden, en een aantal knelpunten ligt op gezamenlijk terrein. De veiligheid van de laad- en lossituatie is hiervan een sprekend voorbeeld: vrachtwagen en laadperron dienen op elkaar aan te sluiten, en het veilig tillen van grote decorstukken kan alleen als de laad- en losdeur breed en hoog genoeg is.

Productie-risico-inventarisatie dient dus uit te monden in een gezamenlijk Plan van Aanpak. De Digi-RI&E ontwikkelt zich tot een instrument dat hiervoor bij uitstek geschikt is, en dat bovendien deze manier van werken min of meer afdwingt.

Natuurlijk is het niet zo dat tot nu toe slechts 1/3 van de weg werd afgelegd: in checklists en PRI&E's staan bijna altijd opmerkingen over oplossingen, en soms ook vragen aan het theater. Maar hoeveel theaters laten PRI&E's niet ongelezen in een map verdwijnen?

2.6 speciale situaties: amateurs, verhuringen, buitenlandse gezelschappen

Weinig aandacht is tot nu toe besteed aan de PRI&E bij amateur-producties, commerciële verhuringen en buitenlandse gezelschappen. In al deze gevallen is het zo, dat een algemene RI&E niet verplicht is, een PRI&E echter wel!

Bij buitenlandse gezelschappen met een Nederlandse producent is het de verantwoordelijkheid van de producent, te zorgen dat er een PRI&E wordt gemaakt.

Bij amateurs en verhuringen, maar ook bij buitenlandse voorstellingen die rechtstreeks door een Nederlands theater zijn geboekt, is het de taak van het theater, ervoor te zorgen dat de specifieke risico's van de productie zijn geïnventariseerd en geëvalueerd. Het theater dient het gezelschap in te lichten over het hoe en wat van de PRI&E, maar het gezelschap zelf is eindverantwoordelijke voor de juistheid en volledigheid van de informatie over hun aandeel in de productie! In dergelijke situaties is het extra belangrijk dat in de PRI&E wordt gespecificeerd, wie welke bijdrage levert aan het totstandkomen van het product, en waar welke verantwoordelijkheid ligt op het gebied van veiligheid.

3 Samenvatting

1 Risico-Inventarisatie in het algemeen

Ieder bedrijf heeft de plicht tot:

- a) het uitvoeren van een zogenaamde Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)
- b) het weergeven van de uitkomst daarvan in een (in samenwerking met een Arbo-dienst) opgesteld document
- c) het in de toekomst nog te nemen maatregelen in een Plan van Aanpak
- d) het vastleggen van de termijn waarbinnen deze maatregelen worden getroffen in datzelfde Plan van Aanpak.

Hierbij moet aandacht zijn voor:

- a) het elimineren van algemene risico's
- b) het minimaliseren van restrisico's
- c) het anticiperen op risico's in veranderende omstandigheden.

De RI&E moet worden getoetst door een Arbo-dienst.

2 Productie Risico-Inventarisatie en Evaluatie in het bijzonder

Het bezoek van een gezelschap met een voorstelling aan een theater is een verandering in werkomstandigheden die aanpassing van de RI&E moet worden aangepast in de vorm van een PRI&E, uitmondend in een gezamenlijk Plan van Aanpak.

Tijdens het maakproces hiervan wordt:

- a) informatie uitgewisseld
- b) aansprakelijkheid geregeld
- c) vastgelegd wie welke maatregelen treft.

De PRI&E hoeft niet door een Arbo-dienst te worden getoetst.

De PRI&E is verplicht, maar er bestaat geen algemeen geldend model.

Speciale situaties zijn:

- a) amateurs: het theater stelt samen met hen een PRI&E op
- b) verhuringen: het theater stelt i.o.m. de huurder een PRI&E op
- c) buitenlandse gezelschappen: als ze via een producent binnenkomen, is die verantwoordelijk voor de PRI&E; zijn ze rechtstreeks door het theater geboekt, dan stelt het theater samen met het gezelschap een PRI&E op.